

КАСТЕЛІВКА — житлова ділянка у Львові. Розташ. між сучас. вул. Генерала Чупринки, О. Кольберга, Акад. А. Сахарова, І. Нечуя-Левицького, І. Горбачевського. До вересня 1939 К. входила до складу більшої ділянки Новий Світ, нині — у межах Франків. р-ну. Назва походить від прізвища італ. родини Кастеллі (або Кастелло), яка оселилася у Львові наприкінці 16 ст. Багато членів цієї родини традиційно були архітекторами, зокрема й Антоніо Кастеллі, який, імовірно, саме тут мешкав у 1740–50-х рр. у влас. садибі. К. була позначена на кадастр. карті Львова 1849. Оскільки К. сформувалася у 1880-х — 1930-х рр., то в її забудові переважають споруди у стилях історизму, сецесії, модернізов. класицизму, ар деко та функціоналізму. Планомірне освоєння цієї тер. почали у серед. 1880-х рр. арх. Ю. Захаревич та І. Левинський, які перетворили старе периферійне передмістя у привабливий для мешканців р-н вілл, оточених садами. Розроблена Ю. Захаревичем містобуд. концепція була для Львова наприкінці 19 ст. новаторською, наближеною до ідей «міста-саду» Дж. Неша і Е. Говарда. К. стала першим у Львові великим р-ном комплекс. індивід. забудови, престижної та комфортної. 1888–98 тут зведено десятки неоромантич. вілл, вдало вписаних у ландшафт. На поч. 20 ст. їх було понад 50. Проектантом більшості споруд був Ю. Захаревич. Відправ. пунктом забудови стала школа св. Марії-Магдалини (нині середня школа № 3), споруджена 1883 на перехресті сучас. вул. С. Бандери, № 11 та Генерала Чупринки, № 1. Від школи розходилися вул. Крижова (Хрестова, нині Генерала Чупринки) і Марії-Магдалини (нині О. Кольберга). Лівий бік вул. Крижова став пн. кордоном К., її досі, до перехрестя з сучас. вул. І. Левинського, складають переважно особняки кін. 19 — поч. 20 ст. Серед перших особняків К. — будинки на вул. Крижова, № 5 (запроектував [Ал. Каменобродський](#) для Я. Бромільського) і № 11 (Ю. Захаревич для К. Скварчинської; дійшла до нашого часу у значно зміненому вигляді; обидві — 1889–90). У 1889–90 виник комплекс із 3-х будинків на вул. Марії-Магдалини, № 4, 6, 8. Вілла родини Мадейських «Марія», збудована тоді ж на вул. Т. Ленартовича (нині І. Нечуя-Левицького), № 20 — одна з перших споруд на К. Новим для Львова став архіт. образ цієї вілли, який ґрунтувався, крім розвитку типів зх.-європ. вілл 2-ї пол. 19 ст. у стилі вернакуляризму, на інтерпретації форм нар. галиц. архітектури, з дерев'яними деталями. Основою нової містобуд. структури К. стала вул. На Віллах (від 1895 — Л. Набеляка, нині — І. Котляревського). Вона проходила складним рельєфом і мала примхливу, із вигинами, конфігурацію, та досі є найхарактернішим збереженим

реліктом старої ділянки. На поч. 1890-х рр. виник один із найоригінальніших куточків К. — невеликий мальовничий курдонер, який складають будинки на вул. І. Котляревського, № 27–37. Два особняки під ниніш. № 29 і 31, споруджені фірмою І. Левинського 1891–92 за проектами Ю. Захаревича, первісно відкривали другий десяток віл К. Опорядження фасадів демонстрували різноманітність мальовничих форм і декор. деталей. Сучас. вигляду обидві споруди набули у перших 2-х десятиліттях 20 ст. Віллу № 29 перебудував 1913 її новий власник арх. Я. Зубрицький. Віллу «Спокійна» Ф. Стейфера на вул. Л. Набеляка, № 33 запроектував 1891 [Я.-Т. Кудельський](#) (реалізовано 1892). Особняк під № 27 побудовано 1906 за проектом В. Садловського. Ю. Захаревич також створив у зелених оазисах К. своє родинне гніздо. Його власну віллу «Юліетка» споруджено 1891–93 у кінці безлюд. тоді вул. На Кастелівку (пізніше — Стріла), в наймальовничішому куточку ділянки (нині вул. Метрологічна, № 14а). Її новаторство полягало в тому, що в ній неоромантизм і стиль «піттореск» сполучили з першими віяннями сецесії. Типовим прикладом ранньосецесій. віллової забудови цієї ділянки є розташ. на перехресті з вул. І. Котляревського вілла № 21 на вул. Генерала Чупринки, зведена бл. 1899–1900, вірогідно, арх. [М. Ковальчуком](#). Останній збудував на К. дві власні вілли на вул. Крижова: першу під № 33 у 1898, другу під № 19 у 1902. Затишність К. приваблювала й ін. архітекторів. В. Равський перший свій особняк поставив на вул. І.-М. Ісаковича (нині І. Горбачевського), № 22 у 1892 (не зберігся). 1896 він збудував ін. особняк на ниніш. вул. Генерала Чупринки, № 61 — споруду, характерну для остан. років історизму. Навпроти, на розі з сучас. вул. А. Мельника, № 72 на вул. Генерала Чупринки 1900 постав особняк архітектора, проф. і ректора Політехніки [Г. Бізанца](#). Арх. [Ю. Висоцький](#) 1906 спорудив на вул. І.-М. Ісаковича, № 10 влас. будинок у яскраво вираженому сецесій. стилі. Віллова сецесійна забудова кін. 19 — поч. 20 ст. органічно продовжила урбаністичну концепцію К., розроблену Ю. Захаревичем. Його син [А. Захаревич](#) був проектантом особняків, зведених у новому стилі на ниніш. вул. І. Котляревського, № 41 (1898), 47 (1903–05), Метрологічна, № 2 і 4 (обидва — 1905). Заг. ідею К., на жаль, не було втілено повністю та у стилістич. чистоті. Від поч. 20 ст. поряд з особняками ділянку почали поступово забудовувати щільними рядами багатоповерх. прибутк. кам'яниць, переважно сецесійних. Прикладами сецесій. архітектури К. стали багатоквартирні будинки на прокладеній 1895 вул. Т. Ленартовича, № 11а (арх. С. Рімер), № 13 (власник і автор планів [К.-Ю. Драневич](#); обидва — 1908) і № 17–19 (власник і проектант [Я. Рисяк](#),

1907), на ниніш. вул. І. Котляревського, № 17–19 (арх. [Ю. Горнунг](#), 1911), № 22–24 (арх. [К. Боублік](#), 1898), № 25 (арх. [О. Лушпинський](#), 1909), № 26–26а (арх. Я. Рисяк, 1905), І. Богуна, № 5–7 (арх. [Т. Обмінський](#)), Генерала Чупринки, № 11а (бюро І. Левинського, вірогідні автори О. Лушпинський і Т. Обмінський; обидва — 1907). Перед 1-ю світ. війною у житл. забудові діляниці став поміт. модернізов. класицизм, зокрема у багатоквартир. будинках на ниніш. вул. Генерала Чупринки, № 49 (арх. [Ю. Піонтковський](#), 1909), І. Котляревського, № 10/12, 37/37а, І. Горбачевського, № 8 (1912–14; усі проектував [І. Багенський](#)), Метрологічна, № 1/3, ріг І. Котляревського, № 67 (1911, фірма І. Левинського). У міжвоєнне двадцятиліття (1919–39) архітектори К. спочатку зверталися до стилістики неокласицизму і ар деко (власна вілла К.-О. Юраша на вул. Метрологічна, № 12, 1927–29). У 1930-х рр. популяр. став функціоналізм. Традиції індивід. будівництва на К. продовжив прихильник цього напрямку [А. Фридецький](#), автор особняка Л. Ебермана на вул. Шимоновичів (нині А. Мельника), № 23 (1936, нині дошкіл. заклад). Нижня частина діляниці у 1930-х рр. змінила свій характер. Тоді нинішні вулиці А. Сахарова, Б. Романицького, Кастелівка отримали комплексну лінійну забудову житл. багатоквартир. будинками у стилі функціоналізму, з високим рівнем комфорту (арх. Г. Зандіг, С. Кайль, М. Вайтц, Р. Гермелін, С. Мічинський, [Ф.](#)

[Касслер](#), [Д. Вухович](#), М. Ляксер, Д. Кальмус, Я. Менкер, М. Штадлер). Подібні групи будинків виникли у 1930-х рр. на вул. І. Котляревського після № 32 з правого боку (за проектами А. Хелм-Пірго, З. Шпербера та ін.). Окремі «вставки» житл. кам'яниць зроблено на вул. Генерала Чупринки, № 53 і І. Горбачевського, № 17, 21. Після 1945 на архіт. образ К. наклали свій відбиток реалії рад. часу. Прикладом «сталінської» житл. архітектури є будинок на вул. І. Котляревського, № 57/61; багатоповерх. забудови 1970-х рр. — житл. будинок на вул. І. Горбачевського, № 22. Нині низку історично цінних вілл К. модернізують, не завжди зі збереженням первіс. вигляду. Негатив. прикладом висот. житл. будівництва став 20-квартир. еліт. будинок, споруджений 2008–11 фірмою «Арніка» на місці будинку пожеж. охорони 19 ст. на вул. Генерала Чупринки, № 3 — він своїм силуетом і об'ємами гостро врізався в істор.-архіт. заповід. ареал старої діляниці.

Рекомендована література

1. Лінда С. Кастелівка: Народно-романтичні тенденції у розвитку архітектури львівського історизму // Народознавчі зошити. 2000. № 2(32); Бірюльов Ю. Захаревичі: Творці столичного Львова. Л., 2010.

[Ю. О. Бірюльов](#)

Фотоілюстрації

Бібліографічний опис:

Кастелівка / Ю. О. Бірюльов // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2012. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-10272>. – Останнє поновлення : 2023.

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).